

GESCHIEDENIS van de AUSTRALORP

Door: Elly Vogelaar (NL)

De Australorp is een echt Australisch ras. In grote lijnen is de ontstaans-geschiedenis van dit ras hier ook wel bekend, maar toch is er nooit zo veel over gepubliceerd. De Nederlandse Speciaalclub blijft summier over de geschiedenis van hun ras; slechts het ontstaan in Australië wordt vermeld en verder de bloei sinds de oprichting van de Club in 1988. Wat gebeurde er met de Australorp tussen pakweg 1920 en 1980? En waarom is 'de onze' zo anders?

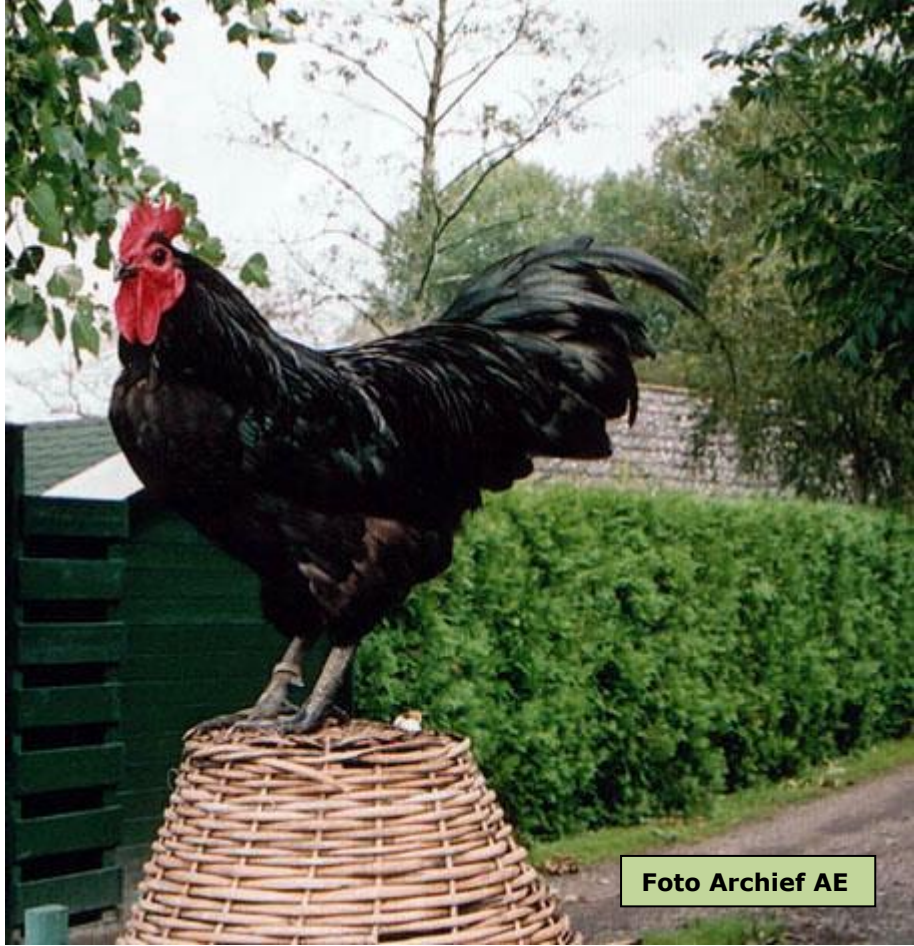

Foto Archief AE

De originele fokstam waarmee destijds in Australië is begonnen, was een stam zwarte Orpingtons, rechtstreeks afkomstig van William Cook; we spreken dan over de periode rond 1900. In Australië werden door plaatselijke fokkers oordeelkundige kruisingen uitgevoerd met Minorca's, Leghorns en Langshans om de nutwaarde nog verder te verhogen. Hierdoor kregen de dieren een iets langer lichaam en kwamen ze ook iets strakker in de veren. Dit was in die tijd het enige onderscheid met de oorspronkelijke 'Cook' Orpingtons en men noemde ze dan ook: '*Black utility Orpingtons*' (zwarte nut-Orpingtons). Jammer genoeg was de Cook-Orpington, die toch was gekweekt vanwege zijn goede eigenschappen, inmiddels in Engeland verdrongen door de Partington-Orpingtons, groter en met lossere bevedering, een type hoen dat geen handelswaarde meer had voor nut-fokkers. Toen men hoorde van de geweldige legcapaciteit van de Australische Orpingtons, werden die dan ook snel weer geïmporteerd in Engeland. Het boemerang-ras, noemde men ze, daarmee verwijzend naar het werphout wat de Australische inwoners hadden en wat altijd terugkeerde naar de werper. Dit was in 1920.

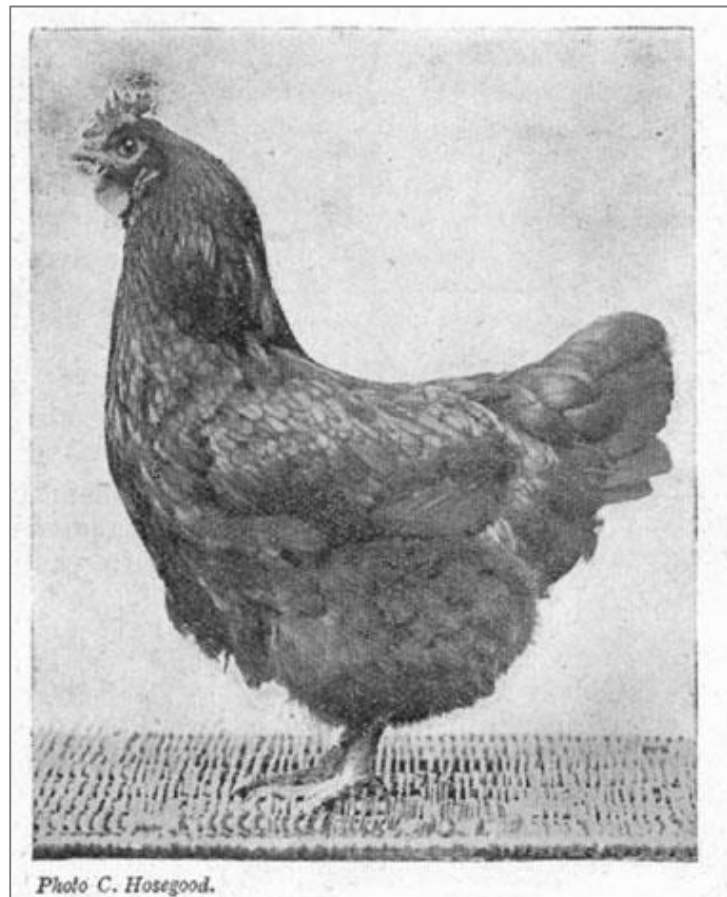
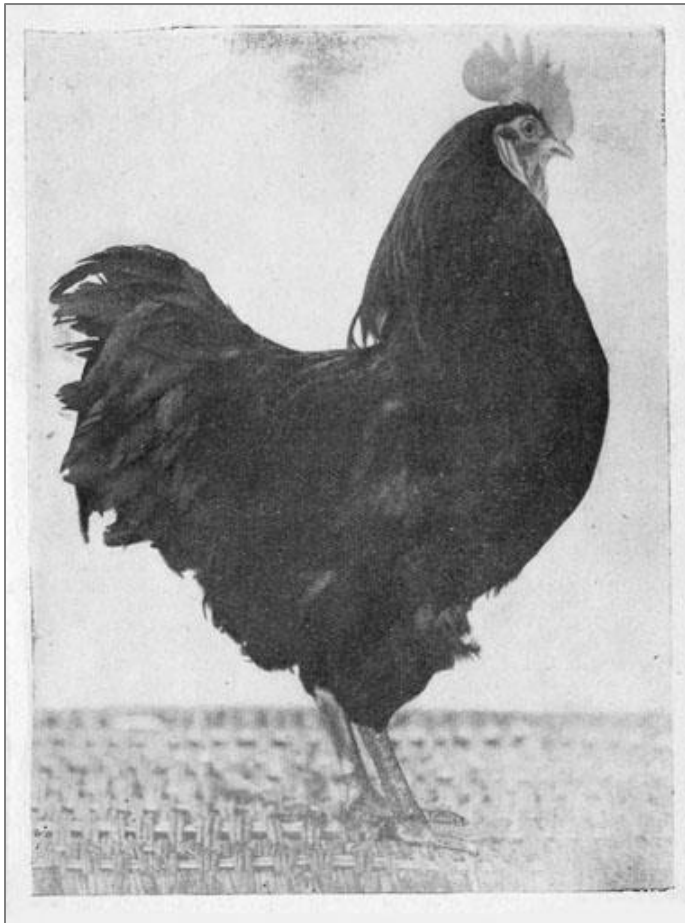

Photo C. Hosegood.

**Rechts: Jonge Australorp hen, winnaar
Dairy Show 1927.
(Foto Archief Avicultura)**

**Links: Jonge Australorp haan, winnaar in 1927 op Engelse Shows.
(Foto Archief Avicultura)**

De naam Australorp

Wanneer de naam 'Australorp' voor het eerst gebruikt werd, en door wie hij verzonnen is, is nog altijd in nevelen gehuld. Walter Wallace Scott, van het gelijknamige pluimvee-instituut, claimde dat hij de eerste was, vlak voor de eerste wereldoorlog. Een even overtuigende claim kwam van Arthur Harwood, die in 1919 suggereerde dat de "*Australian Laying Orpingtons*" "Australis" genoemd moesten worden. De letters "orp" werden voorgesteld als achtervoegsel, om daarmee het belangrijkste ras aan te geven, waarmee deze kip gemaakt was. Weer een andere claim kwam van overzee, en wel van de Brit W. Powell-Owen, die in 1921, na de import van de Australische zwarte nut-Orpingtons in Engeland, de Engelse standaard voor deze hoenders opstelde. In Australië werd vóór 1930 de naam Australorp niet gebruikt; ze

waren daar bekend als 'Australian Utility Orpingtons'. (Australische nut-Orpingtons) Tot voor kort hadden sommige Australische shows nog een aparte klasse voor 'Utility Australorps' - een kleiner type kip die te koop was op commerciële fokkerijen. Toen het ras internationaal bekend werd en geëxporteerd naar vele landen werd de naam Australorp algemeen.

Boven: Zwarte hennen bij R. Westra, Grijskerk (NL)

Wereldberoemde legkip

Het was de enorme legkracht die dit ras zo snel wereldwijd bekendheid gaf, vooral toen in 1922-23 een zestal hennen een wereldrecord neerzette van 1857 eieren, ofwel 309,5 eieren per hen in 365 dagen. U moet hierbij wel bedenken dat er nog niet zoiets bestond als bijlichten! Resultaat was dat import-orders binnenstroomden, vanuit o.a. Engeland, Amerika, Canada, Mexico, Zuid-Afrika en Rusland. Vooral in de USA was men laaiend enthousiast, zie een commentaar uit die tijd: "De Australorp is een blijde, tevreden kip met een prachtig glanzend verenpak met een schitterende groene glans. Zijn frisrode kam en oren duiden op alertheid, maar toch zijn ze rustig en vredelievend, zodat men ze wel de meest begeerlijke hoenders van de wereld kan noemen!" Nou... het zal je maar gezegd worden! In 1929 werden ze al opgenomen in de *American Standard of Perfection*. De gebieden in Zuid-Californië met leghennenhouderijen werden het bolwerk van de Australorp fokkerij en al snel werd de "Australorp Club van Amerika" opgericht.

In Engeland vond het ras ook een nieuw thuis. Op 22 juli 1921 werd daar "The Austral-Orpington Club" opgericht en een standaardomschrijving gemaakt. In oktober 1923 werd de club overgedoopt in "The Australorp Club", maar de bijnaam 'Boemerang-ras' bleven ze nog een tijdlang houden. Zelfs in Zuid-Afrika werd het ras al in 1920 in de standaard opgenomen.

Boven: 2 zwarte hennen en 1 vuilwitte (niet erkend).

Foto: R. Westra, Grijskerk.

De Australorp in Australië tussen 1920 en heden

Des te gekker is het, dat Australië zelf maar niet tot een standaardomschrijving kon komen. Elke staat had zijn eigen standaard, en niemand scheen bereid te zijn om dan ook maar iets toe te geven aan een Nationale standaardomschrijving. Dit werd pas bereikt in 1949, op de (inmiddels beroemde) Sydney Royal Easter Show van dat jaar. Bemiddelaar was Edwin Hadlington, Chief Government Poultry Officer van het N.S.W Department of Agriculture, die onder voorzitterschap van Mr. R.R. (Bob) Brown een vergadering belegde tussen de gedelegeerden van alle staten van Australië om dit probleem voor eens en voor altijd op te lossen. Heel bijzonder is, dat de tekst van de Britse en de Australische standaard vrijwel woordelijk hetzelfde zijn. De illustraties in deze eerste standaard waren van een jonge haan van fokker Jim O'Malley uit Queanbeyan en een hen van Claude Ubrihien uit Bega. *(Noot door Greg Davies, Australië: Later gingen andere fokkers claimen dat het hun haan was. Toen ik eens met Jim O'Malley op bezoek was bij een fokker, haalde Jim een zorgvuldig ingepakte envelop tevoorschijn en toonde ons de Eerste Prijs kaart uit 1949 die zijn haan had gewonnen. Nu is er geen strijd meer wiens haan het was. Helaas is die kaart*

verloren gegaan toen Jim overleed, maar ik kan er persoonlijk voor instaan dat hij de originele kaart had, en met mij de 3 andere fokkers die er bij waren.)

Boven: De illustraties in de eerste Australische standaard.

Voorafgaand aan die standaardisatie, had de genoemde Edwin Hadlington zelf een uitgebreid fokprogramma van het ras opgezet. Hij was destijds niet helemaal gelukkig met de richting die de nut-Orpington op leek te gaan. Zijn fokprogramma werd opgestart na een bezoek aan Athol Giles' beroemde 'Bonaventure Poultry Stud' in Mount Druitt, waar hij 12 vastbevederde zwarte Orpingtons met goede koppen uitkoos. Deze bracht hij naar het 'State Government's Seven Hills Research Station' waar ze gepaard werden aan geselecteerde hennen van deze fokkerij. Toen deze lijn was vastgelegd, werd er één keer gekruist met Langshanbloed - Croad Langshans uit een Australische foklijn, met levenslustige ogen, een onbevederd gezicht en minimale pootbevedering. Het effect was een nog vastere bevedering met een prachtige, groene glans; iets wat tot dusver nogal eens ontbrak. Later werden de hoenders van 'de N.S.W. South Coast and Gunning'-kippenfarms vermengd met de foklijn van 'Seven Hills', wat resulteerde in een uitermate prima fokstam. Een Nationaal fokstation voor de Australorp was ontstaan, waar iedere fokker zijn gewenste fokdieren kon aanschaffen. Het is zeer te betreuren dat deze foklijn nu niet meer bestaat, maar ongetwijfeld dragen veel van de huidige Australorps nog de genen van deze lijn.

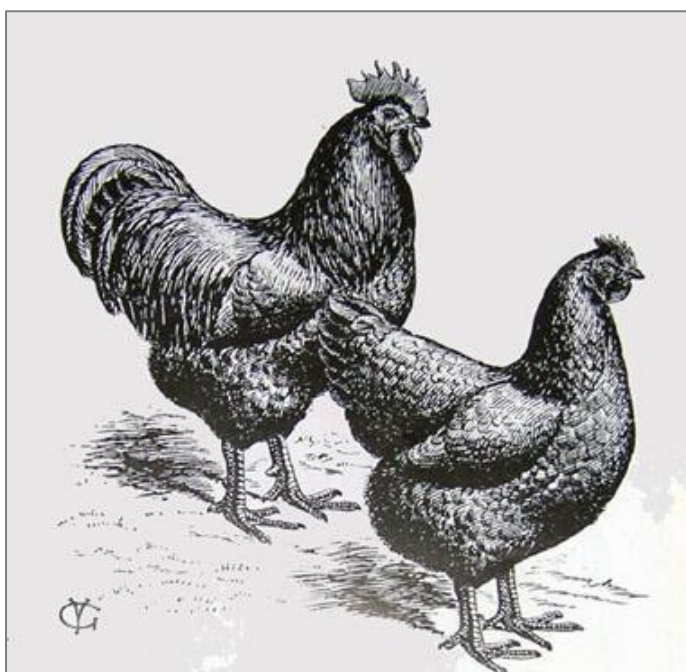
In 1962 werd er voor het World Scientific Poultry Congress een Australorp-haan gekozen als motief voor de postzegels, badges en het briefhoofd, als symbool van de Australische bijdrage in de pluimveewereld. Zoiets is toch wel het grootste eerbetoon wat je voor je ras kan krijgen!

De Australorp is lange tijd als bedrijfsras gehouden, totdat de kruising witte Leghorn haan x Australorp hen (8% meer eieren dan elk ras afzonderlijk) die taak overnam. De Leghorn zorgde voor een dominant witte bevedering, ideaal voor de aparte foklijn slachtkippen, die nog weer iets zwaarder werden gemaakt door verder te kruisen met o.a. Sussex en White Rocks. Met de komst van de quarantainestations in 1990 – sinds 1948 was er een totale ban op import van pluimvee in Australië – kon Australië kippen importeren, dus nu zijn er, net als overall, leghybriden en broilers. De Australorp is nu nog slechts een populair tentoonstellingsras.

De Australorp na 1920 in andere landen van de wereld

Is het niet vreemd dat een kip, die wereldwijd werd aangeprezen als wonderlegkip, die ook nog een goede bout opleverde, vrijwel geruisloos weer van het toneel verdween? Daar lijkt het tenminste wel op, maar dat had zo zijn redenen. Na de eerste roemrijke jaren ging men in Amerika de Australorp kruisen met witte Leghorns. Men had namelijk liever geelvellige slachtdieren, en die zwarte veerstoppels op dat witte vel waren niet appetijtelijk. Deze *Austra-Whites* waren zeer productieve kippen; in de jaren 1930 - 1940 dé legkippen van Amerika. Maar de wat onbestemde, crème-achtige eikleur was niet zo in trek. Men wilde spierwitte eieren, óf bruine. Ook in Europa had men deze ervaring; het witvellige slachtproduct met de zwarte poten was niet geliefd, en naarmate er meer Barnevelders en Welsumers, met hun prachtige, bruine eieren kwamen, lieten de pluimveefokkers de Australorp voor wat hij was en gingen over op de nieuwe rassen. Gelukkig zijn er altijd een aantal fokkers trouw gebleven aan deze eenvoudige, zwarte kippen, en of ze ze nu voor de tentoonstellingsfok of voor de bedrijfspluimveehouderij hadden, als regel waren ze zeer tevreden over hun ras.

In Nederland werden nut-Australorps uit Amerika gepaard aan Rhode Island Red- en New Hampshire hennen. Die kruising leverde een zwarte hybridekip met rode halsveren en met een uitstekende leg. De kruising Australorp x witte Leghorn voldeed in Nederland niet, ze kregen te vaak Leucose (=kippenziekte). De nut-Australorp was overigens lang niet zo mooi als de Australorp die wij nu fokken als tentoonstellingsras. Ze waren doffer van kleur en kleiner en korter van bouw; het was een bedrijfsras en moest dus gedijen op zo min mogelijk voer.

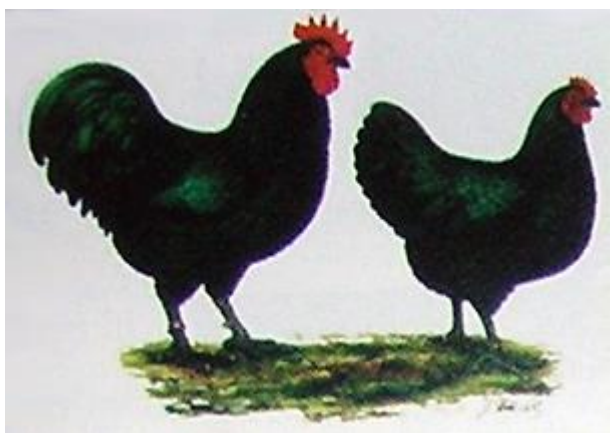
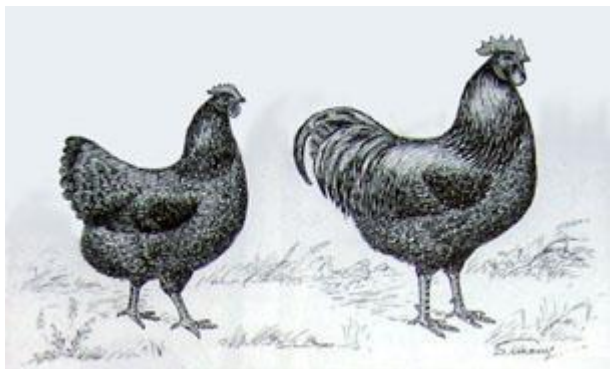
Links: Tekening door Van Gink in 1955.

Onder: Toom zwarte Australorps bij R. Westra, Grijskerk.

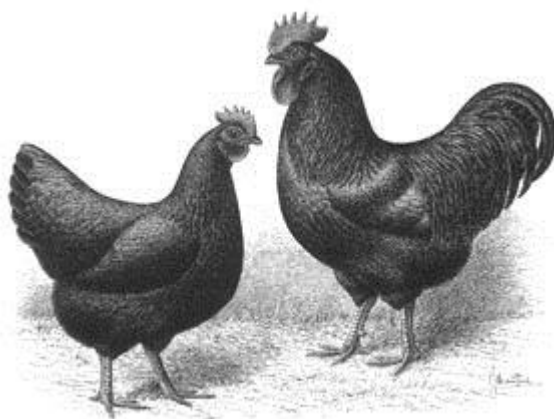
Australorps voor de tentoonstelling

Intussen waren de Nederlandse fokkers aan de gang gegaan om de Australorp door diverse kruisingen te 'verfraaien'; eerst met het idee om de legkracht nog wat op te krikken, maar al gauw ging het vooral om het uiterlijk. Er was geen speciaalclub om de fokkers op één lijn te houden en het type hoen, dat op de shows ingezonden werd als Australorp, verschilde nogal per regio. In Duitsland kende men rond 1950 nog enkel de Australorps, afkomstig uit geïmporteerde broedeieren van Amerikaanse nutstammen. De 'Nederlandse' Australorps uit de Duits-Hollandse grensstreek waren in Duitse ogen topdieren - deze Australorps waren gekruist met Rijnlanders en Barnevelders - en in 1952 werd dit model Australorp opgenomen in de Duitse standaard, al waren ze er nog niet helemaal tevreden mee; er werden nog vele kruisingen uitgevoerd, met Duitse Langshans, Barnevelders en zelfs Rhode Island Reds.

**Met de klok mee, te beginnen hier
boven: Afbeeldingen in de Duitse
standaard, de Franse Standaard,
de Engelse standaard, en de
Amerikaanse standaard (met dank
aan Diane Jacky)
Rechts de afbeelding in de
Nederlandse standaard (archief
Avicultura)**

Als we nu foto's van Australorps op tentoonstellingen vergelijken, dan zien we jaar na jaar de staarten langer worden. Bij nadere bestudering blijkt echter dat in zowel de Australische, de Engelse, de Duitse en de Franse standaard gesproken wordt over een (volbevederde) matig lange of middel-lange staart, zowel bij de haan als bij de hen - enkel in de Nederlandse standaard is sprake van 'een vrij grote staartpartij'. De daarbij afgebeelde

Australorps hebben allemaal een middelgrote staart. Blijkbaar is men door selectie gaan fokken wat men zelf mooi vond, zonder daarbij vast te houden aan de standaardomschrijving, met als uitersten de zeer compacte staartpartij in Australië, en de erg grote/longe staarten in Duitsland. Ook in Nederland waren de staarten erg lang, vooral bij de krielhennen, maar dat is nu weer wat minder.

Links: Een met U (97 p.) bekroonde Australorp haan op de Gelre Show in 1979. Foto archief Avicultura.

Onder: Een hoog bekroonde Australorp haan op de Avicorni Show in 2004. Foto Archief AE.

Links: Een hoog bekroonde Australorp hen op de Wieringerland Show in 2004. Foto Archief Avicultura.

Natuurlijk kan men zich afvragen h oe de juiste Australorpstaart dan wel moet zijn. Maar als we de afbeeldingen van de Australorp in de eerste Australische standaard (1949) als uitgangspunt nemen, denk ik dat de Australi ers, gevolgd door de Engelsen, het dichtst bij het ideaalbeeld zijn gebleven.

Rechts: Winnende Australorp hen in 2011, Australië. Foto: Greg Davies, Australië.

**Rechts: Winnende Australorp haan in 2011, Australië.
Foto: Greg Davies, Australië.**

Links: Winnende Australorp haan op de Federation Show in 2013, Groot Brittannië. Foto: Rupert Stephenson.

Links: Winnende Australorp hen op de National Show in 2013, Groot Brittannië. Foto: Rupert Stephenson.

Andere kleurslagen dan zwart

In Australië fokt men vrijwel alleen zwarten, omdat men dat de enige echte Australorps vindt, maar zowel de groten als de krielen zijn ook erkend in gezoomd blauw.

Er zijn ook witte Australorps geweest in Australië; tussen 1930 en 1960 waren ze zelfs op grote schaal te zien op de shows, al waren ze niet officieel erkend. Wat dat betreft kunnen we dus vraagtekens zetten bij de Duitse verklaring,

dat de witte Australorp een puur Duitse creatie is; daar zijn in de zestiger jaren witte Australorps ontstaan bij A. Ziegler, uit een zwarte Australorp haan en een witte hybride hen. Van Gink onthulde echter in een van zijn artikelen in AVICULTURA dat de witte Australorp is ontstaan in Zuid-Afrika, waar bij Mr. W.H. Addison een zuiver witte haan werd geboren uit zwarte ouderdieren. Door stelselmatige terugparing aan moeder en zusters werden weer enige witte exemplaren verkregen. Ook bij een andere Zuid-Afrikaanse fokker waren enige witte Australorps geboren. Deze twee stammen werden onderling gekruist en gaven verder enkel witte nakomelingen. Deze witte Australorps werden vervolgens al in 1937 in Engeland ingevoerd. Dit was dus een échte Australorp, en geen kruisingsproduct.

Van Gink voegde hieraan toe, dat deze witte Australorps witte loopbenen en bruinrode ogen hadden (net zoals de witte Orpington), dus anders dan de Duitse witten, die blauwe poten hebben.

In Nederland is de grote witte Australorp met witte poten jarenlang in de standaard opgenomen geweest, maar ze bestaan waarschijnlijk niet meer. Na een overgangsregeling zijn nu de witten erkend met blauwe poten, net als in Duitsland.

Boven: Een zwarte, een blauwe en een witte Australorp hen bij R. Westra.

Links: Een gezoomd blauwe haan met witte hennen, bij R. Westra.

Rechts: Een witte haan met een blauwe en een zwarte hen, bij R. Westra.

In Australië heeft men de witte Australorp gefokt met gebruikmaking van een kleine 'correcte' genenpool, conform aan die van de zwarte Australorp.

De Australische standaard kunt u vinden op: <http://www.australorps.com/4.html>

Zwart, blauw en wit zijn ook nu erkend (of in voorbereiding) in de standaard van Groot Brittannië, Nederland, Duitsland en Denemarken. In de USA zijn ze alleen erkend in zwart en blauw. In Zuid Afrika heeft men ook buffkleurige Australorps.

Links: Witte krielhaan, Federal Show 2013, Groot Brittannië.

Foto: Rupert Stephenson.

De Nederlandse Australorpclub

In 1988 hebben Ad Mulders, Mechelien Ruijters en Lei Cuijpers de Nederlandse Australorpclub opgericht. De jaren daarna werd de Australorp, en vooral de Australorpkriel razend populair. Niet verwonderlijk, want behalve showkwaliteit hebben ze nog altijd een uitstekende legcapaciteit behouden. Tel daarbij hun rustige karakter en voilà: je hebt de ideale kip, geschikt voor zowel de tentoonstellingsfokker als de liefhebber. Interesse? De secretaris van de club zal u graag alle informatie geven over hoe en waar u deze kippen kunt aanschaffen. Zie www.australorp.nl

Dankwoord

Dit is een geactualiseerde versie van het artikel dat ik in 2004 schreef voor het blad Avicultura. Mijn dank aan Ross Summerell, destijds secretaris Australorpclub in Australië voor de historische informatie, en aan Greg Davies voor recente aanvullingen en foto's uit Australië. Ook hartelijk dank aan de Nederlandse Australorpfokker R. Westra, Grijskerk (www.australorp.eu) voor het beschikbaar stellen van de prachtige foto's.

**Copyright ©2014
All rights reserved by the
Aviculture-Europe Foundation**

Dit is een publicatie uit het online tijdschrift www.aviculture-europe.nl
NL uitgave ISSN: 1871-6865
U mag deze tekst / foto's niet kopiëren, distribueren, zenden of publiceren zonder schriftelijke toestemming.